

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Інститут підвищення кваліфікації, перепідготовки
Кафедра наукових основ управління і психології

Т. М. Хлебнікова, О. Є. Гречаник

**ПІДГОТОВКА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
зі спеціальності 073 «Менеджмент («Управління навчальним
закладом», «Менеджмент і адміністрування»)**

Навчально-методичний посібник для викладачів, слухачів ІПКП,
студентів університету

Харків – 2017

УДК 378.02

Схвалено Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди протокол від 16.12.2016 № 10.

Рецензенти:

Золотухіна С. Т. — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної педагогіки, педагогіки вищої школи, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди;

Іонова О. М. — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри природничо-математичних дисциплін, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди.

Хлебнікова Т. М., Гречаник О. Є. Підготовка наукових досліджень зі спеціальності 073 «Менеджмент» («Управління навчальним закладом», «Менеджмент і адміністрування»). — Харків : [б. в.], 2017. — 48 с.

Навчально-методичний посібник містить положення про наукове дослідження, порядок вибору теми, вимоги до підготовки, написання, оформлення та захисту наукової доповіді зі спеціальності 073 «Менеджмент».

Видано за рахунок авторів

©Хлебнікова Т. М., Гречаник О. Є.,
2017.

©Харківський національний
педагогічний університет імені
Г. С. Сковороди, 2017.

ЗМІСТ

Вступ	4
Положення про наукове дослідження	5
Виконання наукового дослідження	6
Вибір теми та її дослідження.....	6
Структура наукового дослідження.....	7
Загальні вимоги до оформлення наукового дослідження	13
Критерії та показники оцінювання наукового дослідження	20
Орієнтовна тематика наукових досліджень	20
Додатки.....	28
Зразок оформлення титульного аркушу наукового дослідження	28
Зразок оформлення змісту наукового дослідження.....	29
Методи дослідження	30
Приклади використання методів математичної статистики.....	36
Етапи науково-дослідної роботи	39
Мовні конструкції, які використовують у наукових працях для виконання функції зв'язку між реченнями.....	40
Мовленнєві помилки.....	42
Основні формули розрахунків валових витрат на реалізацію комплексно-цільової програми (проекту тощо).....	43
Умови реалізації комплексно-цільової програми (проекту тощо).....	44
Рівні готовності до науково-дослідницької діяльності.....	46
Література.....	47

Вступ

Вимоги до наукового дослідження розроблені з урахуванням Закону України «Про вищу освіту», інструкцій Міністерства освіти і науки, галузевих стандартів, «Положення про організацію та проведення атестації на здобуття освітнього ступеня “бакалавр” і “магістр”» ХНПУ імені Г. С. Сковороди (наказ ректора ХНПУ імені Г. С. Сковороди № 132-од від 07.11.2016).

Науково-дослідна робота студентів (слухачів) (далі НДРС) є невід’ємною складовою наукової діяльності університету і першим етапом у підготовці наукових кадрів. Вона є одним із важливих засобів підвищення якості підготовки фахівців із вищою освітою, розширення загального та професійного світогляду.

Організація науково-дослідної роботи студентів (слухачів) поєднує провідну роль науково-педагогічних співробітників ХНПУ імені Г. С. Сковороди у плануванні та методичному керівництві НДРС із максимальною самостійністю студентів у процесі безпосереднього проведення наукових досліджень, в інформаційно-просвітницькій роботі.

Основними завданнями науково-дослідної роботи студентів (слухачів) є:
— залучення до наукових досліджень, організація участі студентів у конкурсах студентських наукових робіт, студентських наукових конференціях, олімпіадах;
— навчання методики й засобів самостійного вирішення наукових і технічних задач, стилю й навичок праці в наукових колективах, ознайомлення з методами організації їхньої роботи.

Зміст науково-дослідницької роботи студентів (слухачів) визначається індивідуальним планом. Одночасно призначається науковий керівник, котрий повинен мати науковий ступінь і (або) вчене звання і працювати в цьому виші.

Наукове дослідження — це самостійна випускна науково-дослідницька робота, яка виконує кваліфікаційну функцію, тобто готується з метою публічного захисту. Основне завдання її автора — продемонструвати рівень своєї наукової кваліфікації, уміння самостійно вести науковий пошук і вирішувати конкретні наукові завдання. З одного боку, ця робота має узагальнювальний характер, оскільки є своєрідним підсумком підготовки магістра, а з іншого — самостійним оригінальним науковим дослідженням студента, у розроблянні якого зацікавлені установи, організації або підприємства, при цьому студент упорядковує за власним розсудом накопичені наукові факти та доводить їх наукову цінність або практичну значимість.

Підготовка студентів (слухачів) завершується захистом наукового дослідження на засіданні кваліфікаційної комісії.

На захист-презентацію результатів наукового дослідження магістра (спеціаліста) студент (слухач) має підготувати наукову доповідь, що являє собою узагальнення результатів його індивідуального комплексного наукового дослідження, обсяг якого складає 80–100 сторінок.

Наукове дослідження має таку структуру: титульна сторінка, зміст, умовні скорочення (якщо є потреба), вступ, основна частина – два розділи,

теоретичний та аналітико-рекомендаційний, висновки, список використаних джерел, додатки.

Обсяг тексту доповіді має складати до 10 сторінок. Структура наукової доповіді включає титульний аркуш, вступ (2 сторінки), теоретичну частину (2 сторінки), практичну або методичну частину й висновки (до 5 сторінок). Для представлення наукової доповіді кваліфікаційній комісії студент має підготувати презентацію і виступити з усним повідомленням. Тривалість виступу – до 5 хвилин.

Остаточний варіант наукового дослідження і тексту наукової доповіді студент має надати науковому керівникові не пізніше, ніж за тиждень до дня захисту-презентації наукової доповіді.

Положення про наукове дослідження

Написання і захист наукового дослідження передбачено Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах.

На підставі наукового дослідження кваліфікаційна комісія визначає рівень теоретичної підготовки випускника ХНПУ імені Г. С. Сковороди та приймає рішення про присвоєння кваліфікації та видачу диплома.

Метою написання студентами роботи є:

- систематизація, закріплення й поглиблення теоретичних і практичних знань студентів (слухачів) зі спеціальності та застосування їх для розв'язання конкретних проблем і завдань управлінської діяльності;
- розвиток у студентів (слухачів) навичок самостійної роботи й оволодіння методикою наукових досліджень, аналітичних та експериментальних розрахунків, науково-практичного обґрунтування висновків і рекомендацій під час розв'язання питань за темою наукового дослідження.

Виконання наукового дослідження має відповідати найважливішим загальним вимогам:

- студент (слухач) розкриває тему роботи на основі поєднання теоретичних знань з практичною діяльністю, не обмежуючись матеріалом підручника, а користуючись додатковими джерелами інформації: законодавчо-нормативними документами, науковими публікаціями, інструкціями тощо;
- у структурі наукового дослідження виокремлюють вступ, основну частину (теоретичну основу дослідження, аналітично-дослідну частину, обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення предмета та об'єкта дослідження), висновки;
- текст роботи студент (слухач) викладає й оформлює відповідно до державного стандарту;
- текст викладає самостійно, не допускається дослівне цитування з нормативних актів, навчальної та наукової літератури;
- студент виконує наукове дослідження державною мовою України;
- у процесі виконання наукового дослідження студент має враховувати зміни в чинному законодавстві України;
- студент має надати науковому керівникові виконане наукове дослідження й текст наукової доповіді для складання відгуку не пізніше, ніж за місяць до початку атестації на здобуття освітнього ступеня «магістр».

Наукове дослідження має засвідчити професійну зрілість випускника,

виявити його загальнонаукову та спеціальну підготовку, уміння застосовувати здобуті знання для розв'язання конкретних наукових і практичних завдань.

Тема наукового дослідження має бути актуальною, а об'єкт дослідження — комплексно й системно проаналізованим відповідно до сучасних вимог.

Під час оцінювання наукового дослідження беруть до уваги не лише якість власне роботи, наукову новизну, характер викладення основних положень у процесі публічного захисту, а й відповідність її оформлення стандартним вимогам.

Невідповідність в оформленні наукового дослідження державним стандартам і встановленим вимогам може суттєво вплинути на остаточну оцінку роботи, а через значні відхилення — можливе недопущення роботи до захисту. Тому її оформленню треба приділити особливу увагу.

ВИКОНАННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Вибір теми та її затвердження

Студент (слухач) самостійно обирає тему наукового дослідження з переліку, рекомендованого кафедрою наукових основ управління і психології та кафедрою економічної теорії, виходячи з необхідності дослідження актуальних наукових проблем і вирішення важливих практичних завдань освітнього менеджменту. Тематику наукових досліджень затверджують кафедри наукових основ управління і психології та економічної теорії до 20 вересня поточного навчального року. Студент (слухач) має право запропонувати власну тему дослідження, у процесі виконання якої він зможе щонайповніше використати свої знання, здобуті під час навчання.

Тема наукового дослідження має бути актуальною і конкретною. Основними характеристиками наукового дослідження є його актуальність, новизна та практичне значення.

Необхідно дотримувати визначених навчальним планом термінів виконання наукового дослідження. У разі дотримання студентом (слухачем) термінів подання наукового дослідження створюються умови для належного рецензування роботи, її доопрацювання й підготовки до попереднього захисту і захисту перед кваліфікаційною комісією.

У терміни, визначені науковим керівником, але не менше одного разу на місяць, студент (слухач) зобов'язаний звітувати перед керівником про хід виконання плану наукового дослідження.

Після затвердження теми наукового дослідження, призначення наукового керівника, отримання індивідуального завдання студент (слухач) починає працювати.

Закінчене наукове дослідження студент подає науковому керівникові для складання відгуку. Письмовий відгук наукового керівника містить характеристику кожного розділу виконаної роботи, висновки про теоретичний рівень, глибину дослідження, обґрунтованість конкретних рекомендацій, практичну спрямованість отриманих результатів, про рівень самостійності роботи студента, його підготовленість за освітньо-кваліфікаційним рівнем.

Під час перевірки наукового дослідження студента (слухача) науковий керівник має відмітити помилки й недоліки, зазначивши, у чому вони полягають, а також запропонувати раціональні шляхи їх усунення; уточнити або виправити нечіткі формулювання; зазначити стилістичні помилки. Студент (слухач) має критично обдумати зауваження викладача щодо змісту роботи та її оформлення, стилю і грамотності викладу, опрацювати записи наукового керівника на полях роботи.

У відгуку науковий керівник попередньо оцінює роботу у формі висновку: «Студент (слухач) допускається до захисту» або «Студент (слухач) не допускається до захисту». У разі негативної оцінки це питання виноситься на розгляд засідання кафедри наукових основ управління і психології та кафедри економічної теорії за участю наукового керівника. Рішення кафедри у вигляді протоколу засідання подається директору Інституту підвищення кваліфікації, перепідготовки.

Наукове дослідження, рекомендоване до захисту, направляється на зовнішню рецензію. Рецензентами можуть бути провідні фахівці з управління навчальним закладом, викладачі вищих навчальних закладів, керівники навчальних закладів. Наукові й фахові інтереси рецензентів мають відповідати тематиці наукового дослідження. У рецензії зазначають позитивні моменти роботи та її недоліки, роблять висновок про якість роботи, її відповідність вимогам, оцінюють повноту дослідження за чотирибальною системою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), зазначають можливість присвоєння випускнику кваліфікації.

Назва наукового дослідження має бути, по можливості, короткою, відповідати обраній спеціальності й суті розв'язуваної наукової проблеми (завдання), указувати на мету дослідження, його завершеність. Іноді для більшої конкретизації до назви слід додати невеликий (4–6 слів) підзаголовок.

У назві не бажано використовувати ускладнену термінологію псевдонаукового характеру. Треба уникати назв, що починаються зі слів «Дослідження питання...», «Дослідження деяких шляхів...», «Деякі питання...», «Матеріали до вивчення...», «До питання...» тощо, у яких не відбито достатньою мірою суть проблеми.

У процесі написання наукового дослідження необхідно посилатися на авторів і джерела, з яких автор запозичив матеріали або окремі результати.

Структура наукового дослідження

Під час підготовки наукового дослідження студент (слухач) має враховувати, що:

- це самостійна робота, яка готується кожним індивідуально;
- наукове дослідження зі спеціальності 073 «Менеджмент» має бути спрямоване на розв'язання конкретних теоретичних і прикладних проблем управління;
- у науковому дослідженні, проведеному студентом (слухачем), мають бути наведені відомості щодо можливості практичного застосування його результатів;

- наукове дослідження має свідчити про вміння студента (слухача) стисло, логічно й аргументовано викладати матеріал;
- слід робити посилання на джерела, із яких запозичено певний матеріал або окремі результати (у разі виявлення запозиченого матеріалу – тексту, таблиць, розрахунків, графіків тощо – без посилання на джерела наукове дослідження знімається з розгляду без права повторного захисту);
- текст роботи має бути без граматичних і стилістичних помилок, а оформлення роботи – відповідати вимогам до друкованих робіт.

Наукове дослідження повинно мати таку структуру:

- титульна сторінка;
- зміст;
- вступ;
- основна частина (розділи та підрозділи);
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

Титул є першою сторінкою наукового дослідження й оформлюється за зразком, наведеним у додатку А. Титульний аркуш містить:

- найменування вищого навчального закладу, у якому виконано роботу;
- назву наукового дослідження;
- прізвище, ім'я, по батькові автора; шифр і найменування спеціальності;
- прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника та рецензента; місто й рік.

Зміст подають на початку наукового дослідження. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема вступу, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел та ін. (додаток Б).

Якщо в науковому дослідженні вжито специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення й таке інше, то їх перелік може бути поданий у роботі у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом.

Перелік треба друкувати двома колонками, у яких зліва за абеткою наводять, наприклад, скорочення, справа – їх детальне розшифрування.

Якщо в науковому дослідженні спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення й таке інше повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифрування наводять у тексті під час першого згадування.

У **вступі** студент має коротко викласти такі питання:

- актуальність теми, яку досліджує;
- ступінь її розробляння вітчизняними й зарубіжними дослідниками;
- мета й основні завдання;
- об'єкт і предмет дослідження;
- методи дослідження;
- база дослідження;
- практичне значення;
- апробація результатів.
- стислий опис структури роботи.

Обсяг вступу – до 5 сторінок.

Актуальність теми.

Шляхом критичного аналізу й порівняння з відомими розв'язаннями проблеми (наукового завдання) обґрунтовують актуальність і доцільність роботи для розвитку управління навчальним закладом.

Висвітлення актуальності не може бути багатослівним. Достатньо кількома реченнями висловити головне – сутність *проблеми* або *наукового завдання*.

Далі в роботі необхідно розглянути ступінь розробленості аспектів проблеми, яку досліджують.

Опис актуальності дослідження закінчують висновком про те, що, незважаючи на наявні праці, наукові знання в галузі, яку розглядають, є недостатніми, або вони застаріли, або зовсім відсутні. Тим самим готують перехід до формулювання суперечностей і проблеми дослідження.

Якщо суперечність сформульовано некоректно, то в дослідника виникають труднощі з формулюванням проблеми дослідження.

Мета і завдання дослідження. Формулюють мету наукового дослідження та завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Не слід формулювати мету в такий спосіб: «Дослідження...», «Вивчення...», оскільки ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету. Приклади формулювання завдань наукового дослідження подано в табл. 1.

Таблиця 1

Формулювання завдань наукового дослідження

Групи завдань наукового дослідження	Мовні конструкції для формулювання завдань
Завдання, пов'язані з розглядом стану досліджуваної проблеми в теорії та практиці, виробленням теоретичних засад дослідження	<i>розробити (обґрунтувати) теоретичні засади (вказується чого), з'ясувати статус певних категорій тощо, визначити поняття (називається об'єкт), обґрунтувати (принципи, підходи, методика тощо)</i>
Завдання, спрямовані на чіткіше окреслення предмета й об'єкта вивчення	<i>виявити склад (моделі), визначити структуру, визначити (уточнити) межі поширення, окреслити сукупність, визначити складники (компетентності) тощо</i>
Завдання процесуального характеру – безпосередній аналіз досліджуваної проблеми й формулювання уточненого та конкретизованого завдання з урахуванням аналізу проблеми	<i>з'ясувати (значення, походження, причини, шляхи появи, особливості, природу, роль, місце, специфіку, особливості, фактори тощо), дослідити (характер, характеристики, фактори, властивості, походження, зв'язки, потенціал, засоби, механізми, функції, співвідношення, фактори, структуру), виявити (ознаки, причини, поширення, зв'язок, шляхи, засоби, специфіку, чинники, типи, фактори, характеристику, співвідношення, структуру), вивчити (можливості, специфіку, функціонування, потенціал), проаналізувати (структуру, характер, залежність, особливості, реалізацію), описати (функціонування, спосіб), визначити (обсяг, типи, моделі, структуру,</i>

	потенціал, функції, продуктивність, засоби, систему, групи, спільне і відмінне, характеристики), <i>встановити</i> (взаємозв'язки, взаємодію, функції, ступінь продуктивності, мотиви, вплив, типи, ознаки, особливості, зв'язки, роль, критерії), <i>здійснити</i> (аналіз, опис), <i>простежити</i> (функціонування, особливості, залежність, засоби, розвиток, глибину, еволюцію, співвідношення), <i>визначити</i> (динаміку, можливості, процеси, межі, специфіку, місце, роль, належність), <i>показати</i> (зв'язок), <i>окреслити</i> (особливості, групи, засоби, механізми, значення), <i>зіставити</i> (форми), <i>розкрити</i> (характер, статус, функції, особливості, зміст, вплив), <i>розглянути</i> (взаємодію, засоби), <i>схарактеризувати</i> (особливості, типи, специфіку), <i>уточнити</i> (хронологію, межі), <i>з'ясувати</i> (взаємодію)
Завдання узагальнювального, підсумкового характеру	<i>визначити (окреслити) місце й роль, виявити (встановити) тенденції розвитку, з'ясувати закономірності творення, розробити практичні рекомендації, комплексно-цільову програму, цільовий проект щодо вдосконалення управлінської діяльності відповідно до предмету дослідження</i>

Об'єкт дослідження — це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага студента, оскільки предмет дослідження визначає тему наукового дослідження, визначену на титульному аркуші як її назва.

Методи дослідження. Подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджували за допомогою того чи іншого методу. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

База дослідження. Вказують навчальний заклад, на базі якого проводили дослідження.

Практична значущість одержаних результатів.

У науковому дослідженні, що має теоретичне значення, треба подати відомості про наукове використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання, а в роботі, що має прикладне значення, – відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендації, як їх використати. Відзначаючи практичну цінність здобутих результатів, необхідно подати інформацію про ступінь їх готовності до використання або масштабів використання.

Наприклад: Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в розроблянні:

— інструментарію технології реалізації етапів організації особистісно

зорієнтованого навчання вчителів в умовах післядипломної педагогічної освіти; — науково-методичного забезпечення організації особистісно зорієнтованого навчання вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти: підготовлено методичні рекомендації з проблем організації особистісно зорієнтованого навчання педагога, які можуть бути використані в системі післядипломної педагогічної освіти.

Апробація результатів дослідження. Зазначають, на яких наукових конференціях, конгресах, симпозіумах, школах оприлюднено результати наукового дослідження.

Стислий опис структури роботи.

Наприклад: Структура й обсяг наукового дослідження зумовлені логікою наукового пошуку. Наукове дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел на 6 сторінках (90 найменувань, з них 3 – іноземною мовою), додатків (4 сторінки), 8 таблиць, 5 рисунків. Загальний обсяг наукового дослідження 90 сторінок, із них основного тексту 80 сторінок.

Основна частина наукового дослідження має складатися з двох розділів (теоретико-методологічний, аналітико-рекомендаційний) і містить теоретико-методичні положення і проблемні питання теми, наукове обґрунтування та приклади практичного застосування заходів, які пропонують для розв'язання поставлених проблем. Кожний розділ складається з кількох підрозділів; наприкінці кожного розділу подають стислі висновки, відповідно до визначених у «Вступі» завдань наукового дослідження.

Слід пам'ятати, що зміст основної частини має відповідати темі роботи, а зміст кожного з розділів і підрозділів – їх назвам.

Поділ тексту основної частини на розділи і підрозділи необхідно здійснювати з урахуванням вимог логічного викладення матеріалу. Назви розділів та підрозділів мають бути чіткими та, по можливості, короткими.

У розділах основної частини подають:

- огляд літератури за темою та вибір напрямів досліджень;
- виклад загальної методики й основних методів досліджень;
- експериментальну частину та методику досліджень;
- відомості про проведені теоретичні й (або) експериментальні дослідження;
- аналіз і узагальнення результатів досліджень.

У першому теоретико-методологічному розділі розглядають теоретичні та методологічні аспекти досліджуваної проблеми. В аналітичному огляді літератури студент окреслює основні етапи розвитку наукової думки за своєю проблемою, критично аналізує різні погляди, здійснює їх наукову класифікацію, визначає основні фактори впливу на стан і розвиток досліджуваного об'єкта тощо. Теоретичне обґрунтування, суть, значення, класифікаційні характеристики, історія та тенденції розвитку предмета дослідження, методологічні підходи повинні мати елементи полемічності, розкривати власну позицію щодо предмета дослідження, що створює передумови для проведення в наступному розділі власних наукових досліджень.

Стисло, критично висвітлюючи роботи науковців, студент має назвати ті питання, що залишилися невирішеними, і, отже, визначити своє місце в розв'язанні проблеми. Бажано закінчити цей розділ коротким резюме стосовно необхідності проведення досліджень у цій галузі. Результатом теоретичного дослідження має бути сформований теоретичний підхід щодо визначеної проблеми, її основних питань, підходів, критеріїв оцінки.

Обов'язкові посилання на джерела, з яких запозичено матеріал.

За матеріалами цього розділу студент (слухач) має представити наукову статтю до наукового збірника або на конференцію.

У другому розділі, який повинен містити як мінімум два підрозділи (аналітичний і проектно-рекомендаційний), студент, використовуючи фактичний матеріал і зібрану інформацію, аналізує та розкриває зміст питань на прикладі конкретного закладу освіти та надає конкретні науково обґрунтовані пропозиції, проекти інноваційного характеру з удосконалення управління й підвищення ефективності діяльності освітніх установ. У цьому розділі розкривають також зміст і результати власних наукових досліджень, подають конкретні методики і моделі. Це має бути не лише перелік необхідних дій, а й конкретні, логічно досліджені й обґрунтовані механізми, інструменти, пропозиції.

У процесі написання цього розділу автор має виявити свої фахові здібності, здобуті знання й уміння застосувати їх на практиці. Студент має обґрунтувати власні пропозиції, переконливо аргументуючи їх практичними даними, наведеними в другому розділі.

У підрозділі, що містить аналітичне дослідження обраного об'єкта та предмета, на прикладі конкретного навчального закладу необхідно виявити і проаналізувати властивості, характерні ознаки, тенденції, характеристики об'єкта і предмета відповідно до теми наукового дослідження.

На цьому етапі необхідно використовувати відомі методи і принципи наукового дослідження: *методи формальної логіки* (індукцію і дедукцію), системні методи (дослідження операцій, теорію управління тощо), *аналітичні та логічні методи* – для аналізу стану й розвитку об'єкта і предмета дослідження; *структурно-функціональні, спостереження та порівняння* – для визначення основних напрямів розвитку; *економіко-математичні* – для оцінювання показників і процесів, що аналізують; *економіко-статистичні, групування і вибіркові спостереження* – для порівняльної оцінки підсумків.

Дослідження проблеми слід здійснювати на основі накопиченого й систематизованого матеріалу, групування та оброблення даних, що дозволяє проводити кваліфікований аналіз, обґрунтовувати пропозиції в наступному розділі.

У розділі мають міститися реальні дані про діяльність закладу освіти з обраної проблематики.

Результати аналізу даних наводять у таблицях, діаграмах, графіках, побудованих за допомогою комп'ютерної програми Microsoft Excel тощо.

Проектно-рекомендаційний підрозділ може містити проекти інноваційного характеру з удосконалення управління й підвищення ефективності діяльності освітніх установ. У цьому підрозділі розкривають

також зміст і результати власних наукових досліджень, подають конкретні методики і моделі. Це має бути не лише перелік необхідних дій, а й конкретні, логічно досліджені й обґрунтовані механізми, інструменти, пропозиції.

У процесі написання цього підрозділу автор має виявити свої фахові здібності, здобуті знання й уміння застосувати їх на практиці. Студент (слухач) має обґрунтувати власні пропозиції, переконливо аргументуючи їх практичними даними, наведеними в другому розділі.

Висновки – заключний етап роботи студента (слухача) над темою. У них стисло подають те, що зроблено для розкриття теми, для досягнення мети й завдань дослідження, конкретні рекомендації щодо практичного застосування отриманих результатів. Бажано, щоб висновки, рекомендації та пропозиції були стислими й конкретними, спрямованими на розв'язання реальних науково-практичних проблем і завдань управління навчальним закладом і базувалися на матеріалах основної частини роботи відповідно до поставлених завдань.

Обсяг висновків, як правило, не повинен перевищувати 2 сторінки.

Список використаних джерел містить усі джерела інформації, які використовували під час написання наукового дослідження.

Список складається із законодавчих актів, нормативних матеріалів, вітчизняної та зарубіжної наукової, спеціальної літератури, фахових видань, інформаційних ресурсів Інтернету. До нього не включають підручники, навчальні посібники.

Додатки містять складений чи підібраний студентом (слухачем) довідковий і допоміжний матеріал, що безпосередньо стосується теми наукового дослідження, але розміщення його в основному тексті є недоцільним.

Текст наукового дослідження слід підкріпити реальними документами підприємств (установ, організацій), що наводять у додатках.

Загальні вимоги щодо оформлення наукового дослідження

Наукове дослідження має бути виконане й оформлене з додержанням вимог до наукових робіт. Оптимальний обсяг – 80–100 друкованих сторінок, список використаних джерел повинен містити близько 80–100 джерел.

Обов'язковою вимогою до наукового дослідження є написання його державною мовою, за винятком списку використаних джерел, де їх записують мовою видання. Цитати з таких джерел наводять у тексті виключно українською мовою.

Наукове дослідження друкують на папері формату А4 за допомогою комп'ютерів із використанням шрифту текстового редактора Word Times New Roman кегля 14 з полуторним міжрядковим інтервалом.

Сторінки обмежують полями: ліве — 30 мм, зверху — 20, праве — 10, знизу — 20 мм. Відстань між заголовком і текстом — у межах 15–20 мм. Шрифт чорного кольору. Щільність тексту однакова по всій роботі. Сторінка має містити не менше 29–30 рядків по 57–60 знаків у кожному (з урахуванням інтервалів).

Наукове дослідження має бути надруковане чітко, без помилок і виправлень.

Текст наукового дослідження можна унаочнювати кресленнями, рисунками, схемами, фотографіями, графіками, діаграмами, таблицями.

Для наочного матеріалу можна також використовувати і папір формату А3.

Усі сторінки роботи нумерують від титульної до останньої. Першою сторінкою вважають титульну, на ній цифру «1» не ставлять, другою – «Зміст», на ній ставлять цифру «2» і далі згідно з порядком послідовно розташовують розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Усі їх починають із нової сторінки, а кожен із підрозділів – після закінчення попереднього. Порядковий номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки.

Текст основної частини наукового дослідження поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти. Кожну структурну частину роботи починають з нової сторінки. Заголовки структурних частин роботи – «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» – розташовують посередині рядка і друкують великими літерами.

Заголовки підрозділів друкують малими літерами (крім першої великої) з абзацу. У кінці заголовка крапку не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Між заголовком і текстом пропускають один рядок.

Після назви розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту в нижній частині сторінки має бути щонайменше два рядки тексту.

Абзац має бути однаковим упродовж усієї роботи і дорівнювати п'яти знакам.

На останній сторінці студент ставить дату закінчення роботи і свій підпис.

Нумерація розділів і підрозділів

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім у наступному рядку **друкують заголовок розділу**.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між ними ставлять крапку. У кінці номера підрозділу крапку не ставлять, наприклад: «2.3» (**третій підрозділ другого розділу**). Далі в тому ж рядку дають заголовок підрозділу.

В окремих випадках у науковому дослідженні підрозділи можуть бути поділені на пункти. Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку.

Порядок посилань на літературні джерела

Посилання на літературні джерела в тексті дають у квадратних дужках [] без сторінки, якщо посилаються на джерело загалом.

Наприклад:

Теорія й практика післядипломної освіти розглядається М. Дробноходом

[5], В. Краєвським [15], С. Крисюком [16; 117; 118], Л. Ніколаєнко [22; 23], Н. Протасовою [64; 65], В. Семиченком [89; 90; 91] та іншими.

Сторінку ставлять, коли посилаються на конкретну цитату.

Наприклад:

Так, основою педагогічної системи С. Русової було визнання індивідуальності особистості стрижнем освітнього процесу «... індивід є головним чинником, який творить соціальний прогрес, який знаходить шлях до розвитку нових форм життя» [81, с. 14].

Цифри у квадратних дужках відповідають порядковому номеру джерела зі списку використаних джерел.

Оформлення ілюстрацій, таблиць, формул, списку використаних джерел, додатків

Ілюстрації

До ілюстрацій належать креслення, рисунки, схеми, фотографії, графіки, діаграми. Вибір виду ілюстрації залежить від змісту матеріалу та поставленої мети. Ілюстрацію, розміри якої більше формату А4, ураховують як одну сторінку й розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або в додатках. Підписи та пояснення до них мають бути уніфікованими. Зокрема, кожний рисунок повинен мати відповідну назву, яку розміщують під рисунком. Ілюстративний матеріал нумерують.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком наведених у додатках. Номер ілюстрації має складатись із номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між ними ставлять крапку. Наприклад: «Рис. 2.2» – другий розділ, другий рисунок.

Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в науковому дослідженні є лише одна ілюстрація, її нумерують за загальними правилами. Наприклад:

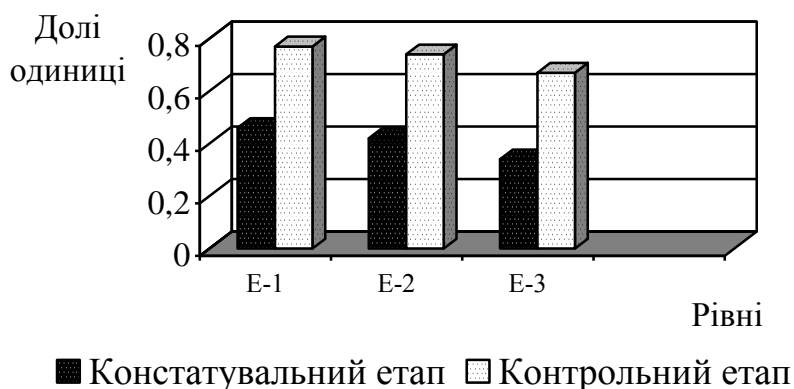

Рис. 2.1. Рівні розвитку професійної діяльності педагога (у долях одиниці)

Таблиці

У таблиці виносять цифрові дані. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці. У правому верхньому куті над відповідною назвою таблиці друкують слово «Таблиця» і нумерують

послідовно в межах кожного розділу. Назву і слово «Таблиця» починають із великої літери. Наприклад: «Таблиця 2.4». Назву таблиці друкують жирним шрифтом малими літерами (крім першої великої).

Заголовки колонок починають із великих літер, підзаголовки – з малих, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони самостійні. Висота рядків – не менше, ніж 8 мм.

Колонку з порядковими номерами рядків до таблиці не включають.

Приклад побудови таблиці:

Таблиця 2.4

**Динаміка самооцінки слухачами ІПО управлінських знань і вмінь
залежно від стажу роботи (у %)**

Стаж роботи		0–3	3–10	10–20	20–...
		Е (42)	Е(56)	Е(74)	Е (38)
Знання	Завищена	-19,4	-30,2	-24,3	-15,7
	Адекватна	+31,6	+41,1	+45,9	+21
	Занижена	-12,2	-10,9	-21,6	-5,3
Уміння	Завищена	-16,4	-30,4	-28,4	-12,1
	Адекватна	+28,6	+39,3	+47,3	+17,4
	Занижена	-12,2	-8,9	-18,9	+5,3

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті так, щоб її можна було читати без повороту блоку роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на іншу сторінку.

У разі якщо частина таблиці переходить на іншу сторінку, слово «таблиця» і номер указують один раз над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть «Продовження табл.» із зазначенням її номера, наприклад: «Продовження табл. 2.4».

Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не наведено, ставлять прочерк (–).

На всі таблиці мають бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «... у табл. 1.2». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3».

Формули

Формули в науковому дослідженні розташовують безпосередньо після тексту, де їх згадують, посередині рядка. Формули (якщо їх більше, ніж одна) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу й порядкового номера формули, відокремлених крапкою. Номер формули вказують на рівні формули у круглих дужках у крайньому правому положенні

рядка, наприклад: (1.2), тобто друга формула першого розділу. Посилання на формули вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад: «... у формулі (1.2)».

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів наводять безпосередньо під формулою в тій послідовності, у якій вони подані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба давати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Вище і нижче від кожної формули залишають хоч один вільний рядок. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знаку рівності (=) або після знаків плюс (+), мінус (–), множення (×) і ділення (:).

Список використаних джерел

Наукове дослідження завершують списком використаних джерел. Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати відповідно до вимог державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць.

Для уніфікації складання бібліографічного опису на міжнародному рівні, забезпечення можливості обміну результатами каталогізації розроблено новий національний стандарт ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання», який набув чинності 01 липня 2007 року. Він є базовим для системи стандартів, правил, методичних посібників зі складання бібліографічного опису.

Джерела можна розміщувати одним із таких способів:

- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків (такий спосіб найпоширеніший та універсальний);
- у хронологічному порядку;
- за порядком появи посилань у тексті.

Розміщення в алфавітному порядку записів літературних джерел означає розташування їх за алфавітним переліком за прізвищами авторів або перших слів назв творів, записаних не на автора. Авторів з однаковими прізвищами записують в алфавітному порядку їхніх ініціалів. Праці одного автора записують за алфавітом перших літер назв його праць, праці одного автора з однаковою назвою – за хронологією.

Спочатку подають літературу, видану кирилицею, після неї – латиною, і далі – мовами з особливою графікою (за алфавітом назв мов – арабською, вірменською, грузинською, єврейською, китайською, японською тощо). Зазвичай публікації мовами з особливою графікою наводять в українській транслітерації або в перекладі, записуючи українською мовою.

Основна вимога до складання списку використаних джерел – однотипне оформлення й дотримання чинного державного стандарту щодо бібліографічного опису творів друку (ДСТУ ГОСТ 7.1:2006).

Приклади оформлення використаних джерел

1. Коробка О. Школа як суб'єкт формування експериментального й інноваційного простору / О. Коробка // Директор школи. Шкільний світ. — 2015. — № 23—24. — С. 29—56.

2. Остапчук О. Дитяча обдарованість і самоідентифікація особистості: теоретико-педагогічний контекст / О. Остапчук // Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія і практика : зб. наук. пр. / НАПН України, Ін-т обдарованої дитини, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка ; [голов. ред. І. С. Волощук]. — Київ : Ін-т обдарованої дитини, 2014. — Вип. № 1 (12). — С. 44—56.
3. Григоращ В. В. Організація діяльності керівника школи / В. В. Григоращ. — Харків : Основа, 2011. — 224 с. — (Серія «Адміністратору школи»).
4. Денисюк Л. М. Внутрішній контроль виховної роботи / Л. М. Денисюк ; [упоряд. Ж. Сташко]. — Київ : Шк. світ, 2014. — 116 с. — (Бібліотека «Шкільного світу»).
5. Гриньова В. М. Професійна компетентність учителя: суть, структура, умови формування : [навч. посіб.] / В. М. Гриньова, Л. Г. Карпова ; ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, Навч.-наук. ін-т пед. і психол. — Харків : Апостроф, 2011. — 109 с. — (Педагогічна бібліотека Навчально-наукового інституту педагогіки і психології).
6. Поліхун Н. Критерії визначення готовності учня до самостійного дослідницького пошуку / Н. Поліхун, К. Постова // Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія і практика : зб. наук. пр. / НАПН України, Ін-т обдарованої дитини, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка ; [голов. ред. І. С. Волощук]. — Київ : Ін-т обдарованої дитини, 2014. — Вип. № 2 (13). — С. 79—89.
7. Комп'ютерна система інтерактивного тестування знань, вмінь учнів / С. А. Раков, О. Л. Сидоренко, А. С. Кулик [та ін.] // Вимірювання навчальних досягнень школярів і студентів: гуманістичні, методологічні, методичні, технологічні аспекти : матеріали II Міжнарод. наук.-метод. конф. 13—14 груд. 2007 р. / М-во освіти і науки України [та ін.] ; [відп. за вип. Л. І. Білоусова]. — Харків : Факт, 2008. — С. 113—117.
8. Шкільні методичні об'єднання: система роботи / Л. Денисюк, О. Коломієць, Т. Сізікова [та ін.] ; [за заг. ред. Ж. Сташко]. — Київ : Шк. світ, 2016. — 96 с. : іл. — (Бібліотека «Шкільного світу»).
9. Гресь О. В. Педагогічні умови організації здоров'язберігаючої діяльності керівників загальноосвітніх навчальних закладів : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 — теор. та метод. проф. осв. / О. В. Гресь ; ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. — Харків : [б. в.], 2016. — 20 с.
10. Гресь О. В. Педагогічні умови організації здоров'язберігаючої діяльності керівників загальноосвітніх навчальних закладів : дис. на здоб. наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 — теор. та метод. проф. осв. / О. В. Гресь ; ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. — Харків : [б. в.], 2015. — 244 с. + дод.
11. Романова І. А. Дидактичні засади формування культури інтелектуальної діяльності молодших школярів : [монографія] / І. А. Романова. — Харків : Фінарт, 2016. — 323 с.
12. Друганова О. М. Внесок інтелігенції Слобідського краю у розвиток національної освіти : (іст.-пед. аспект) : монографія / О. М. Друганова,

- І. І. Мартиненко ; ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. — Харків : ХНАДУ, 2015. — 210 с.
13. Тестові технології оцінювання ключових і предметних компетентностей учнів основної і старшої школи : монографія / О. І. Ляшенко, Т. О. Лукіна, Ю. О. Жук [та ін.]; НАПН України, Ін-т пед.; [за ред. О. І. Ляшенко, Ю. О. Жука]. — Київ : Пед. думка, 2014. — 32 с. : іл.
14. Кілімніченко Л. М. Моніторинг як сучасний засіб управління якістю виховної роботи в школі [Електронний ресурс] / Л. М. Кілімніченко / Освітній портал «Класна оцінка». — Режим доступу: <http://klasnaocinka.com.ua/uk/article/monitoring-yak-suchasni-zasib-upravlinnya-yakisti-2.html> (дата звернення: 06.02.2017). — Назва з екрана.
15. Кілімніченко Л. М. Моніторинг як сучасний засіб управління якістю виховної роботи в школі [Електронний ресурс] / Л. М. Кілімніченко / Освітній портал «Класна оцінка». — Режим доступу: <http://klasnaocinka.com.ua/uk/article/monitoring-yak-suchasni-zasib-upravlinnya-yakisti-2.html>. — Дата звернення: 06.02.2017. — Назва з екрана.
16. Світлична Є. І. Латинська мова : підручник / Є. І. Світлична, І. О. Толок ; М-во охорони здоров'я України, Нац. фарм. акад. України. — Київ : ЦУЛ, 2011. — 440 с. — Електрон. аналог друк. вид.: режим доступу: <http://culonline.com.ua> (дата звернення: 18.09.2012). — Назва з екрана.
17. Bandura A. Principals of behaviour modification // New York. : Rainhard and Winston, 1969. — 677 p.

Додатки

Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини (книги), розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті.

Кожен додаток починають із нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично щодо тексту сторінки. У правому верхньому куті над заголовком малими літерами з першої великої друкують слово «Додаток» і велику літеру, що позначає додаток.

Додатки позначають послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад: Додаток А, Додаток Б і т. д.

За необхідності текст додатків можна поділяти на розділи, підрозділи, пункти й підпункти, які нумерують у межах кожного додатку відповідно до вимог. У такому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: Додаток А.2 – другий розділ Додатка А.

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д. 1.2. – другий рисунок першого розділу додатка Д; формула (А. 1) – перша формула додатка А.

За текстом наукового дослідження посилаються на відповідні додатки (наприклад: «... як засвідчують документи, наведені у дод. А»). Кожен додаток має власний заголовок.

Критерії оцінювання

Захист-презентацію результатів наукового дослідження студента оцінюють за 100-бальною шкалою за такими критеріями (табл. 2).

Таблиця 2

Розподіл балів під час захисту-презентації наукового дослідження

Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів (100 балів)
Розробка апарату дослідження: зазначення актуальності проблеми, формулювання мети й завдань дослідження, правильне визначення об'єкту і предмету	12 балів
Повнота переліку використаних літературних та інтернет-джерел, їх аналіз відповідно до завдань роботи, наявність авторської позиції студента	12 балів
Висвітлення теоретичних засад проблеми, що розглядається (чіткість і правильність термінів, наукових понять, логіка викладення)	14 балів
Представлення результатів практичної (методичної) частини (правильне визначення предметів аналізу, добір методик, конкретність висновків)	14 балів
Оригінальність змісту, ступінь самостійності і творчості під час виконання наукового дослідження	14 балів
Дотримання вимог до структури роботи та її обсягу	12 балів
Відповідність вимогам оформлення тексту і графічного матеріалу	12 балів
Супровід наукової доповіді слайдами, відповідність тексту слайдів змісту наукової доповіді	10 балів

Орієнтовна тематика наукових досліджень з менеджменту для студентів і слухачів зі спеціальності 073 «Менеджмент»

1. Використання здобутків світового менеджменту в управлінні навчальним закладом.
2. Процесуальний підхід до управління навчальним закладом.
3. Удосконалення (модернізація, оптимізація) функцій управління.
4. Системний підхід до управління навчальним закладом.
5. Ситуаційний підхід до управління навчальним закладом.
6. Шляхи та засоби вдосконалення управління навчальним закладом.
7. Формування (умови, шляхи та засоби) позитивного іміджу навчального закладу.
8. Формування (умови, шляхи та засоби) позитивного іміджу сучасного керівника (педагога).
9. Розвиток управлінського потенціалу керівника навчального закладу.
10. Формування готовності майбутнього керівника до управління

навчальним закладом.

11. Формування культури управління навчальним закладом.
12. Система управління розвитком навчального закладу.
13. Концептуальні засади розвитку навчального закладу.
14. Програмно-цільовий підхід до управління стратегічним розвитком навчального закладу (окремими системами).
15. Комплексно-цільова програма як засіб реалізації стратегії розвитку навчального закладу (певної системи).
16. Розроблення та реалізація програми розвитку навчального закладу.
17. Проектування систем внутрішньошкільного управління.
18. Аналіз як основа стратегічного розвитку навчального закладу.
19. Моніторинг стратегічного розвитку навчального закладу.
20. Ресурсне забезпечення програм розвитку навчального закладу.
21. Формування готовності керівника до стратегічного управління.
22. Управління інноваційними процесами в навчальному закладі.
23. Формування (умови, засоби, підходи, модель) готовності педагогічного колективу до інноваційної діяльності.
24. Умови ефективності інноваційної діяльності навчального закладу.
25. Аналіз (експертиза) інноваційних процесів у навчальному закладі.
26. Проектування інноваційної діяльності в навчальному закладі.
27. Формування інноваційного середовища в навчальному закладі.
28. Розвиток інноваційної компетентності (культури) керівника (педагога).
29. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом (оптимізаційний, рефлексивний, діалогічний, цільовий та ін.).
30. Сучасні інноваційні технології управління (тайм-менеджмент, паблік рілейшенз, коучинг та ін.).
31. Формування (умови, засоби, підходи, модель) готовності керівника до діяльності у творчому середовищі.
32. Удосконалення роботи з нормативними документами у сфері освіти.
33. Робота керівника навчального закладу із законодавчими та нормативними актами системи управління охорони праці.
34. Робота керівника навчального закладу із законодавчими та нормативними актами системи цивільного захисту.
35. Використання установчих документів навчального закладу.
36. Система роботи навчального закладу з державної реєстрації та державного регулювання діяльності.
37. Система правової діяльності з купівлі, продажу, передавання, здачі в оренду майна навчального закладу.
38. Система роботи керівника школи з урядовими та нормативними документами.
39. Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища навчального закладу як основа планування діяльності.
40. Управлінська культура керівника навчального закладу.
41. Побудова моделі навчального закладу (школи-родини, школи

здоров'я, громадсько-активної школи тощо).

42. Оцінювання в управлінській діяльності.
43. Маркетингова діяльність керівника навчального закладу.
44. Інформатизація навчального закладу як управлінська проблема.
45. Культура прийняття управлінських рішень.
46. Організація комунікацій у навчальному закладі.
47. Формування організаційної структури навчального закладу.
48. Критерії ефективності діяльності навчального закладу.
49. Організація діяльності керівника структурного підрозділу навчального закладу.
50. Організація діяльності тимчасових структур у навчальному закладі.
51. Організація діяльності дорадчих органів навчального закладу.
52. Аналіз ефективності управління навчальним закладом.
53. Наукові основи управління навчальним закладом.
54. Розвиток управлінського потенціалу керівника в умовах реформування освіти.
55. Удосконалення аналітичної діяльності керівника навчального закладу.
56. Оптимізація планово-прогностичної діяльності керівника навчального закладу.
57. Модернізація організаційної діяльності керівника навчального закладу.
58. Шляхи та засоби раціоналізації управлінської діяльності.
59. Моделювання в системі методів управління.
60. Шляхи підвищення якості управління навчальним закладом.
61. Інноваційні технології в управлінні навчальним закладом.
62. Методи управління сучасними навчально-виховними закладами.
63. Модернізація структури управління навчальним закладом.
64. Демократизація управління навчальним закладом.
65. Тенденції розвитку управління навчальним закладом.
66. Культурно-освітній простір розвитку закладу освіти.
67. Методологічні основи обґрунтування проекту розвитку навчального закладу.
68. Методологічні основи внутрішньошкільного менеджменту.
69. Технологія програмно-цільового управління в закладах освіти.
70. Менеджмент в управлінні школою.
71. Проектування систем управлінської діяльності.
72. Управління розвитком навчального закладу.
73. Формування стратегій розвитку навчального закладу.
74. Аналіз як основа розроблення стратегій розвитку навчального закладу.
75. Стратегічне планування як основа розвитку навчального закладу.
76. Система оцінки та контроль виконання стратегічного плану.
77. Управління інноваційними процесами в навчальному закладі.
78. Формування готовності педагогів до інноваційної діяльності.

79. Формування інноваційної компетентності (культури) педагогів.
80. Управлінські інновації в контексті модернізації освіти.
81. Моніторинг інноваційних процесів у навчальному закладі.
82. Упровадження інновацій у роботу навчального закладу.
83. Система мотивації персоналу до впровадження інновацій.
84. Контроль за інноваційною діяльністю в навчальному закладі.
85. Умови ефективності впровадження інновацій.
86. Управління дисциплінарними відносинами в навчальному закладі.
87. Удосконалення технології ухвалення управлінських рішень.
88. Удосконалення етики управлінської праці керівника навчального закладу.
89. Управління статутною діяльністю в навчальному закладі.
90. Організаційно-педагогічна діяльність керівника навчального закладу.
91. Моделювання як засіб удосконалення процесу підготовки й ухвалення рішень.
92. Організація взаємодії з органами громадського самоврядування в навчальному закладі.
93. Оновлення професіограми керівника як менеджера сучасної освіти.
94. Прогностичні аспекти прийняття управлінських рішень в освіті.
95. Когнітивні механізми прийняття рішень керівником навчального закладу.
96. Розвиток управлінської майстерності як складової професіограми керівника навчального закладу.
97. Менталітет сучасного керівника навчального закладу: складові та шляхи становлення.
98. Формування системного управлінського мислення керівників шкіл.
99. Організаційно-педагогічна діяльність керівника навчального закладу в умовах упровадження особистісно орієнтованого навчання.
100. Діагностико-технологічний підхід в управлінні навчально-виховним процесом.
101. Управління впровадженням інноваційних технологій у навчально-виховний процес закладу освіти.
102. Управління навчальним процесом в умовах упровадження семестрово-залікової системи навчання.
103. Управління розвитком педагогічної майстерності вчителя.
104. Управління діяльністю педагогічного колективу щодо формування системи якості знань.
105. Управління якістю навчання студентів засобами тестових програм в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу.
106. Організація дистанційного навчання в системі післядипломної освіти.
107. Управління діяльністю педагогічного колективу дошкільного навчального закладу щодо підготовки дитини до школи.
108. Моніторинг якості освіти.
109. Організація роботи школи з розвитку педагогічної творчості

педагогів та учнів.

110. Контроль за якістю навчально-виховного процесу.

111. Вплив методичної роботи на підвищення результативності навчально-виховного процесу.

112. Вплив методичної роботи на розвиток професійної компетентності педагога.

113. Управління розвитком творчої діяльності педагогічного колективу.

114. Контроль за якістю роботи вчителя.

115. Методична робота в сучасному навчальному закладі.

116. Управління розвитком адаптивної школи.

117. Особистісно зорієнтований підхід в управлінні закладами освіти.

118. Організація навчального процесу в умовах кредитно-модульної системи навчання.

119. Організація співпраці педагогів, учнів, батьків в умовах упровадження освітніх технологій у навчально-виховний процес закладу освіти.

120. Управління впровадженням профільного навчання в систему роботи загальноосвітнього навчального закладу.

121. Організація діяльності педагогічного колективу в умовах упровадження здоров'язберігальних технологій у навчально-виховний процес закладу освіти.

122. Організація роботи школи в умовах диференційованого навчання.

123. Управління освітнім процесом в адаптивній школі.

124. Гендерні аспекти в управлінні навчальним закладом.

125. Організація науково-дослідницької діяльності педагогів.

126. Організація науково-дослідницької роботи з учнями.

127. Управління якістю навчання.

128. Моніторинг якості знань учнів як управлінська проблема.

129. Організація навчання студентів на основі телекомунікаційних технологій.

130. Організація самоосвітньої діяльності педагогів.

131. Формування творчої компетентності педагога.

132. Управління процесом саморозвитку педагога.

133. Управління процесом самоосвіти педагогічних працівників.

134. Управління розвитком професійної компетентності педагога.

135. Управління професійно-особистісним розвитком педагогів.

136. Технологія педагогічного експерименту в закладах освіти.

137. Упровадження педагогічної підтримки школярів у навчально-виховний процес.

138. Управління системою роботи навчального закладу з громадянського виховання.

139. Моделювання виховної системи освітньої установи.

140. Моніторинг виховної діяльності загальноосвітнього навчального закладу як управлінська проблема.

141. Управління якістю роботи класних керівників (кураторів, наставників, вихователів).

142. Управління розвитком педагогічної майстерності вихователя.
143. Система роботи школи з батьками дітей, схильних до девіантної поведінки.
144. Система роботи школи з учнями, схильними до правопорушень.
145. Управління системою превентивного виховання в загальноосвітньому навчальному закладі.
146. Система роботи навчального закладу з обдарованими дітьми.
147. Особливості роботи з обдарованими дітьми в гімназіях (ліцеях, колегіумах).
148. Управління системою роботи з батьками обдарованих дітей у загальноосвітньому навчальному закладі.
149. Особливості організації науково-методичної роботи в ліцеї (гімназії, колегіумі, спеціалізованій школі).
150. Управління системою виховної роботи в медичному коледжі щодо формування здорового способу життя.
151. Експертиза освітнього середовища.
152. Управління розвитком освітнього середовища ЗНЗ.
153. Управління розвитком виховної системи навчального закладу.
154. Управління діяльністю педагогічного колективу з удосконалення виховної системи школи.
155. Особливості управління навчально-виховним процесом у спеціалізованій школі.
156. Особливості організації управління у вечірніх школах.
157. Організація науково-дослідницької роботи в гімназії (ліцеї, колегіумі).
158. Упровадження системи національного виховання в практику роботи ЗНЗ (ДНЗ).
159. Управління системою фізичного (екологічного, валеологічного) виховання в навчальному закладі.
160. Управління системою цивільного захисту в загальноосвітньому навчальному закладі.
161. Акмеологічний підхід до управління навчальним закладом.
162. Використання акмеологічних технологій в управлінні розвитком педагогічної майстерності вчителів.
163. Управління процесом формування акмеологічної позиції вчителя.
164. Розвиток акмеологічної культури педагога як управлінська проблема.
165. Управління розвитком професіоналізму педагогів.
166. Управління особистісно-професійним розвитком педагогів дошкільного навчального закладу.
167. Створення умов для самореалізації педагогів у професійній діяльності як управлінська проблема.
168. Розвиток готовності педагогів до самовдосконалення як управлінська проблема.
169. Формування (розвиток) психолого-педагогічної компетентності класного керівника як управлінська проблема.

170. Стратегічне планування діяльності дошкільного навчального закладу.
171. Управління якістю роботи сучасного дошкільного навчального закладу.
172. Управління розвитком педагогічної культури класних керівників.
173. Управління розвитком інформаційної компетентності учасників навчально-виховного процесу.
174. Управління розвитком інформаційної культури педагогів.
175. Упровадження системи інформаційного забезпечення управління навчальним закладом.
176. Інформаційне забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів навчального закладу.
177. Управління розвитком педагогічної творчості педагогів дошкільного навчального закладу.
178. Рефлексивний підхід до управління виховною діяльністю в навчальному закладі.
179. Удосконалення педагогічної майстерності викладача вищого навчального закладу як управлінська проблема.
180. Система підготовки до управління навчальним закладом.
181. Діагностика рівня навчально-виховної роботи в закладах освіти.
182. Критерії оцінки прийняття управлінських рішень з питань фінансово-економічної діяльності.
183. Технології визначення кошторису діяльності навчального закладу.
184. Маркетинг в освітній діяльності.
185. Удосконалення управління фінансово-економічною діяльністю в навчальних закладах.
186. Система розвитку творчої ініціативи та трудової активності працівників навчальних закладів.
187. Система мотивації персоналу.
188. Удосконалення структури персоналу в навчальному закладі.
189. Організація самоосвітньої діяльності педагогічного колективу.
190. Ідентифікація та документування робіт.
191. Управління змістом робіт у навчальному закладі.
192. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в управління навчальним закладом.
193. Управління інформаційними зв'язками в навчальному закладі.
194. Управління зв'язками з громадськістю.
195. Психологічні аспекти управління трудовим колективом.
196. Управління конфліктами в педагогічному колективі.
197. Вплив стилю керівництва на соціально-психологічний клімат педагогічного колективу.
198. Стиль взаємодії керівника та підлеглих у закладах освіти як управлінська проблема.
199. Урахування особистісного фактору в роботі керівника закладу освіти.

200. Управління розвитком психологічних якостей керівника навчального закладу.
201. Теорії лідерства та стилі управління закладом освіти.
202. Авторитет керівника навчального закладу та його вплив на педагогічний колектив.
203. Саморозвиток особистості керівника закладу освіти та його механізми.
204. Стреси та керування емоційними станами в роботі керівника навчального закладу.
205. Конфлікт взаємин керівників, педагогів і учнів школи.
206. Типові конфлікти в системі «адміністрація – учитель» і шляхи їх розв'язання.
207. Формування психологічного клімату в шкільному колективі.
208. Психологічний аналіз ефективності основних стилів керівництва.
209. Соціально-психологічний портрет лідера вчительського колективу.
210. Мотивація педагогічної творчості.
211. Управління соціальною та екологічною безпекою діяльності.
212. Система забезпечення фахової діяльності персоналу навчального закладу.
213. Система управління охороною праці.
214. Управління системою захисту персоналу й об'єкту господарювання від вірогідного пошкодження.
215. Організація роботи адміністрації школи з проектування навчального плану.
216. Технологія діагностики якості освіти.
217. Сучасні технології планування роботи навчального закладу.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок оформлення титульного аркушу наукового дослідження

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Інститут підвищення кваліфікації, перепідготовки
Кафедра наукових основ управління і психології
Кафедра економічної теорії

Наукове дослідження

на тему: **«Управління діяльністю педагогічного колективу
з упровадження в навчальний процес інноваційних освітніх
технологій»**

Виконала студентка 2 курсу заочної форми
навчання зі спеціальності
073 «Менеджмент» («Управління
навчальним закладом»)

Монастирська І. С.

Керівник – к.пед.н., доц., доц. кафедри
наукових основ управління і психології
ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Хлебнікова Т.М.

Рецензент – к.п.н., доц., доц. кафедри
наукових основ управління і психології
ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Гречаник О. Є.

Зразок оформлення змісту наукового дослідження ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ З УПРОВАДЖЕННЯ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ	
1.1 Інноваційна діяльність педагогічного колективу як управлінська проблема.....	8
1.2 Формування готовності педагогів до роботи в умовах упровадження в навчальний процес інноваційних освітніх технологій.....	19
1.3 Особливості управління діяльністю педагогічного колективу загальноосвітнього навчального закладу в умовах впровадження в навчальний процес інноваційних технологій	36
Висновки до розділу 1	43
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИКА УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ З УПРОВАДЖЕННЯ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	
2.1 Загальні питання організації й проведення дослідження	45
2.2 Аналіз стану управління діяльністю педагогічного колективу з упровадження в навчальний процес інноваційних освітніх технологій	52
2.3 Розробляння структури та змісту моделі вдосконалення управління діяльністю педагогічного колективу навчального закладу в умовах впровадження в навчальний процес інноваційних технологій	73
2.4 Експертна оцінка прогнозованої якості моделі та її фінансово-економічне обґрунтування.....	88
Висновки до розділу 2	98
ВИСНОВКИ	101
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	103
ДОДАТКИ	111

Методи дослідження

Спостереження – систематичне цілеспрямоване сприйняття об'єкта в цілому або окремих його сторін, при якому дослідник не втручається у поведінку об'єкта, а лише фіксує його властивості.

Порівняння – встановлення подібності або різниці об'єктів безпосередньо або опосередковано (через проміжний об'єкт).

Вимірювання – вивчення об'єкта шляхом якісного та кількісного визначення досліджуваних властивостей, характеристик, залежностей тощо.

Передбачає: числову оцінку вимірюваної величини і емпіричну перевірку надійності і об'єктивності вимірювання.

Експеримент – вивчення об'єкта шляхом активного цілеспрямованого впливу на нього штучних умов, які дозволяють виявити досліджувані властивості, характеристики, залежності та інші його особливості.

Експеримент класифікують: за метою дослідження, за характером досліджуваного об'єкта, за стадійністю та масштабністю, за очікуваними (кінцевими) результатами.

Абстрагування – уявне виокремлення несуттєвих властивостей, зв'язків та відношень реальних об'єктів і одночасне виділення одного чи декількох

аспектів.

Абстрагування охоплює два етапи: підготовку (відокремлення суттєвого від несуттєвого, виділення найбільш важливих сторін об'єкта); здійснення (заміщення досліджуваного об'єкта його моделлю з меншою кількістю властивостей).

Аналіз і синтез – комплексний метод дослідження, який базується на послідовному застосуванні сукупності прийомів і закономірностей поділу об'єкта на елементи або властивості (аналіз) і поєднання окремих його частин в єдине ціле (синтез).

Аналіз і синтез є взаємопов'язаними та взаємообумовленими і забезпечують високу ефективність дослідження тільки у разі їх комплексного використання.

Індукція і дедукція – комплекс взаємопов'язаних методів дослідження, які характеризуються протилежною спрямованістю процесу пізнання: від окремого до загального, від менш загальних положень до більш загальних (індукція) і від загального до окремого, від загальних властивостей множини елементів до окремих елементів (дедукція). У процесі дослідження індукція і дедукція доповнюють одна одну.

Моделювання – метод дослідження, який базується на вивченні об'єкта за допомогою пристроїв, що моделюють його поведінку, з наступним перенесенням знань, отриманих на моделі, на оригінал. Моделювання охоплює різні методи дослідження (спостереження, вимірювання, експеримент, аналіз і синтез, абстрагування тощо).

Історичний і логічний – використовують комплексно для дослідження історії складних об'єктів і явищ з метою отримання уявлення про емпіричний розвиток об'єкта або явища (історичний метод) або для виділення сутності історичного процесу їх розвитку (логічний метод). Історичний метод відтворює історію у всій її багатогранності, з урахуванням історичних фактів, випадкових явищ тощо. Логічний метод, навпаки, виділяє з усього історичного розмаїття основне, суттєве.

Аналогія – метод наукового умовиводу, за допомогою якого досягається пізнання одних предметів та явищ на основі їх подібності з іншими.

Конкретизація – метод дослідження предметів у всій їх різнобічності, в якісній різноманітності реального існування на відміну від абстрактного, відстороненого вивчення.

Системний аналіз – вивчення об'єкта дослідження як сукупності елементів, які утворюють систему. В наукових дослідженнях він передбачає оцінку поведінки об'єкта як системи з усіма факторами, які впливають на його функціонування.

Анкетування – це метод, який базується на опитуванні людей і призначається для проведення масштабного збору даних.

Анкета не повинна містити занадто багато запитань, оскільки це приведе до поверхневих відповідей.

Складовою частиною підготовки анкет слугує попереднє дослідження, під час якого перевіряється зміст питань, їх зрозумілість і однозначність. Таке

дослідження дає можливість визначити, наскільки правильно сформульоване кожне питання і наскільки воно забезпечує правильну відповідь.

Анкета містить у собі запитання, що стосуються досліджуваної проблеми, а також це можуть бути відомості про себе.

Таблиця Д. В 1

Принципи складання анкети

Принцип	Характеристика
Анкета виступає як органічна частина інструментарію дослідника	Дослідження починається зовсім не зі складання анкети. Цьому повинні передувати розробка програми дослідження, визначення цілей, завдань, робочих гіпотез, па підставі чого складається план анкети, де вказуються основні теми опитування. Потім проводиться процедура операціоналізації (пошук емпіричних визначень) понять і відбір індикаторів (вимірюваних характеристик об'єкта), кожному з яких буде відповідати одне або декілька питань анкети. Тільки після цього починається безпосередньо робота зі складання опитувального листа
Одні й ті ж запитання, розміщені в різній послідовності, дають різну інформацію	Під час розміщення спочатку запитань, що пов'язані із загальною оцінкою ситуації, а потім – часткових аспектів, може виникнути своєрідний гало-ефект, а саме: загальні оцінки зумовляють часткові, знижуючи або підвищуючи їх, незалежно від реального стану аспекту. У цьому випадку необхідно часткові питання ставити спочатку, а узагальнюючі – у кінці відповідного «блока»
Смислові блоки опитувального листа мають бути приблизно одного обсягу	В іншому разі домінування будь-якого одного з них може вилити на якість відповідей як по цьому, так і по інших блоках
«Правило лійки»	У процесі складання анкети перші питання новині її бути простими, далі розміщують більш складні (які присвячені подіям), потім – найскладніші (мотиваційні), далі – фактологічні.

Метод анкетування відображає переважно кінцевий результат, тобто результат на даний момент, а не на динаміку процесу.

Цінність анкетування залежить від звичайних умов, від майстерності експериментатора: його доброзичливості, емоційності, інтуїції, чутливості, виконання основних принципів створення анкет.

Науковцю, який планує використати у своєму дослідженні метод анкетування, рекомендується пам'ятати про основні правила реалізації

процедури анкетування:

- правильне формулювання питання: запитання повинно «торкатися» проблеми;
- створення нормального сприятливого самопочуття досліджуваного;
- запобігання ситуації упередженості до досліджуваного й дослідника;
- максимальна довіра досліджуваному та досліднику;
- створення певного інтересу в досліджуваного й запобігання елементам навіювання.

Орієнтовну структуру моделі анкети наведено в табл. Д. В 2.

Таблиця Д. В 2

Орієнтовна модель анкети

Вступ	Указують, хто (організація), для чого проводить анкетування, як будуть використовувати дані, гарантують анонімність, дають інструкцію із заповнення анкети і способів її повернення, досліднику висловлюють подяку за співробітництво
Основна частина анкети	Вказують основний зміст запитань
Вступні питання	Присвячені подіям, фактологічні, призначені зацікавити респондента, полегшити йому включитись у роботу
Основні питання	Найбільш гострі, приватні питання, пов'язані з життєво важливими для респондента сферами; складні за формою запитання, відкриті питання
Підсумкові питання	Відносно легкі, з урахуванням стомлення респондента
Відомості про респондента	Запитання про соціальний статус респондента (фах, посада, освіта, стаж роботи, вік тощо)
Подяка за участь в анкетуванні	Висловлюють подяку

Методи математичної статистики

Характеристиками варіаційного ряду виступають середня арифметична і медіана. Вони показують наскільки єдиними, подібними, однорідними є отримані дані (в нашому прикладі — відповіді студентів на питання анкети).

Середня арифметична (середнє значення або вибіркове середнє дорівнює сумі всіх значень варіанти, поділеної на кількість членів варіаційного ряду (n)). Вона визначається за формулою:

$$\bar{X} = \frac{x_1 + x_2 + \dots + x_n}{n} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i.$$

Якщо серед членів деякі варіанти повторюються (як в нашому прикладі), то середню цього ряду називають середньоарифметичною зваженою і визначають за формулою:

$$\bar{X}_z = \frac{K_1 X_1 + K_2 X_2 + \dots + K_n X_n}{K_1 + K_2 + \dots + K_n}, \quad (2.2)$$

де X_n — варіанта, ознака;

K_n — вага (частота) варіанти.

Використовуючи дані таблиці частот відповідей студентів, визначимо величину середньоарифметичної зваженої

На величину \bar{x} значно впливають крайні величини ряду. Тому для усунення такого впливу застосовується й інший спосіб визначення середньої величини — знаходження медіани (*Med*).

Медіана — це така величина варіаційного ряду, яка займає його середину. Щоб визначити медіану, потрібно знайти, від якої варіанти буде однакова кількість як великих, так і менших вимірів. Місце розташування цього значення варіанти визначається за формулою:

$$Med = \frac{n+1}{2},$$

де n — число членів ряду.

Якщо у варіаційному ряду число варіант є парним, то місце медіани розташоване між сусідніми вимірами і їх середнє значення потрібно взяти за величину медіани. У порівнянні із середньоарифметичною зваженою, зміна будь-якої частини ряду не так різко позначається на медіані, і тому медіана вважається найбільш представницькою мірою ряду.

Середня арифметична і медіана, виступаючи основними

характеристиками варіаційного ряду, усе-таки не можуть відобразити всі його особливості.

У психолого-педагогічних дослідженнях завжди виникає необхідність у більш глибокому аналізі одержаних даних. Тому математична статистика пропонує й інші характеристики варіаційного ряду, які показують як групуються окремі варіанти навколо середньої, яка їх тіснота і ступінь відхилення від неї. Ці показники надають можливість також порівняти між собою результати, що отримані на різних об'єктах дослідження (різних вибірках).

Такими характеристиками є дисперсія, середнє квадратичне відхилення *i* коефіцієнт варіації.

Приклади використання методів математичної статистики

Перевірка даних на вірогідність та істотність відмінностей проведена за допомогою критерія Макнамари

Таблиця Д. Ж 1

Рівні саморозвитку слухачів ІПО (у %)

Рівні саморозвитку	Е-1 (23сл.)			Е-2 (156сл.)			Е-3 (31сл.)		
	конст. етап	контр. етап	приріст	конст. етап	контр. етап	приріст	конст. етап	контр. етап	приріст
Активний саморозвиток	43,5	87	+43,5	31,4	57	+25,6	48,4	83,9	+35,5
Відсутня стійка система саморозвитку	39,1	13	-26,1	46,9	30,2	-16,7	38,7	16,1	-22,6
Саморозвиток, що зупинився	17,4	0	-17,4	21,7	12,8	-8,9	12,9	0	-12,9

Аналіз наведених даних свідчить, що в ході експерименту підвищився рівень саморозвитку слухачів. Значний приріст здатності слухачів до саморозвитку отримали в Е-1 та Е-3 групах за рахунок зменшення (до 0%) кількості слухачів Е-1, Е-3 груп з рівнем „саморозвитку, що зупинився” і зменшення показника рівня „відсутня стійка система саморозвитку” (на 34,8% в групі Е-1, на 35,6% - в Е-2, на 32,2 – в Е-3).

Менший приріст у групі Е-2 (порівняно з Е-1 і Е-3) пояснюється тим, що залишилося 12,8% респондентів з рівнем „саморозвитку, що зупинився”. Це можна пояснити складом групи і тим, що на початок експерименту в цій групі показник даного рівня був найвищим. Перевірка даних на вірогідність та істотність відмінностей проведена за допомогою критерія Макнамари.

Нами було перевірено вплив організації особистісно орієнтованого навчання у системі післядипломної освіти на здібність слухачів Е-3 групи до саморозвитку. Результати двократного опитування (до та після формувального експерименту) становлять вимірювання за шкалою порядку, вибірки залежні, тому доцільне використання критерія Макнамари. Для здійснення перевірки заповнюємо таблицю 2x2 (результати надані у кількості слухачів), де класифікація x_i характеризує перше вимірювання (до формувального експерименту), класифікація y_i – друге вимірювання (після формувального експерименту).

Таблиця 2x2

		Друге вимірювання	
		$y_i = 0$	$y_i = 1$
Перше вимірювання	$x_i = 0$	a = 27	b = 0
	$x_i = 1$	c = 4	d = 0

Позначимо умовно через «0» рівень активного саморозвитку та рівень, що характеризується відсутністю системи саморозвитку, через „1” - рівень саморозвитку, що зупинився. В умовах нашого дослідження значення a дорівнює числу слухачів, що обидва рази отримали „0”, значення b – числу слухачів, що перший раз отримали „0”, другий – „1”, значення c – числу слухачів, що перший раз отримали „1”, другий - „0”, значення d – числу слухачів, що обидва рази отримали „1”.

Формулюємо статистичні гіпотези.

Гіпотеза H_0 : організація особистісно орієнтованого навчання у системі післядипломної освіти істотно не впливає на саморозвиток слухачів.

Альтернативна гіпотеза H_1 : організація особистісно орієнтованого навчання в системі післядипломної освіти здійснює істотний вплив на рівень саморозвитку слухачів.

Підраховуємо $n = b+c = 4$, оскільки $4 < 20$, знаходимо $T_2 = \min(b, c) = 0$. Вибираємо $\alpha = 0,05$. За таблицею при $\alpha = 0,05$ та $T_2 = 0$ значення $P \ll 0,001$. Виконується нерівність $P < \alpha \setminus 2$ ($0,001 < 0,025$), тому гіпотеза H_0 відхиляється на рівні значущості $\alpha = 0,05$. Висновок: організація особистісно орієнтованого навчання в системі післядипломної освіти сприяє саморозвитку слухачів.

Позначимо умовно через „0” рівень активного саморозвитку, через „1” рівень, що характеризує відсутність системи саморозвитку, та рівень саморозвитку, що зупинився. У цьому випадку таблиця 2x2 буде мати наступний вигляд.

Таблиця Д. Ж 3

Таблиця 2x2

		Друге вимірювання	
		$y_i = 0$	$y_i = 1$
Перше вимірювання	$x_i = 0$	a = 15	b = 0
	$x_i = 1$	c = 11	d = 5

Формулюємо статистичні гіпотези.

Гіпотеза H_0 : організація особистісно орієнтованого навчання в системі післядипломної освіти істотно не впливає на саморозвиток слухачів.

Альтернативна гіпотеза H_1 : організація особистісно орієнтованого навчання в системі післядипломної освіти здійснює істотний вплив на рівень

саморозвитку слухачів.

Підраховуємо $n = b+c = 11$, оскільки $11 < 20$, знаходимо $T_2 = \min(b,c) = 0$. Обираємо $\alpha = 0,05$. За таблицею при $\alpha = 0,05$ та $T_2 = 0$ значення $P \ll 0,001$. Виконується нерівність $P < \alpha \setminus 2$ ($0,001 < 0,025$), тому гіпотеза H_0 відхиляється, гіпотеза H_1 приймається на рівні значущості $\alpha = 0,05$. Висновок: організація особистісно орієнтованого навчання в системі післядипломної освіти сприяє саморозвитку слухачів.

Наведемо приклад обчислень для перевірки наявності істотних змін у розподілі слухачів Е-2 групи за рівнями здатності працювати з інформацією (за допомогою **критерія Знаків**).

Результати двократного опитування (до та після формувального експерименту) становлять вимірювання за шкалою порядку, вибірки залежні, тому можливо використання критерію.

В експерименті брало участь 156 слухачів групи Е-2, тому $N = 156$. На основі даних таблиці додатку С підраховуємо кількість слухачів, які змінили свій рівень (не отримали „0”). У нашому дослідженні $n = 121$. Оскільки немає слухачів, які знизили рівень здатності працювати з інформацією $T = 121$.

Формулюємо статистичні гіпотези.

Гіпотеза H_0 : організація особистісно орієнтованого навчання у системі післядипломної освіти знижує рівень здатності слухача працювати з інформацією.

Альтернативна гіпотеза H_1 : організація особистісно орієнтованого навчання у системі післядипломної освіти підвищує рівень здатності слухача працювати з інформацією.

$N > 100$, тому величину t_α обчислюємо за формулою $t_\alpha = 0,5 (n + w_\alpha \sqrt{n})$. Обираємо $\alpha = 0,05$. w_α при цьому рівень значущості дорівнює $-1,64$. $t_\alpha = 0,5 * (121 - 1,64 \sqrt{121}) = 51,5$. Оскільки $T > n - t_\alpha$ ($121 > 69,5$), гіпотеза H_0 відхиляється, гіпотеза H_1 приймається на рівні значущості $\alpha = 0,05$.

Висновок: організація особистісно орієнтованого навчання у системі післядипломної освіти підвищує рівень уміння слухачів працювати з інформацією.

Розрахунки необхідно проводити, використовуючи методи комп'ютерного оброблення інформації.

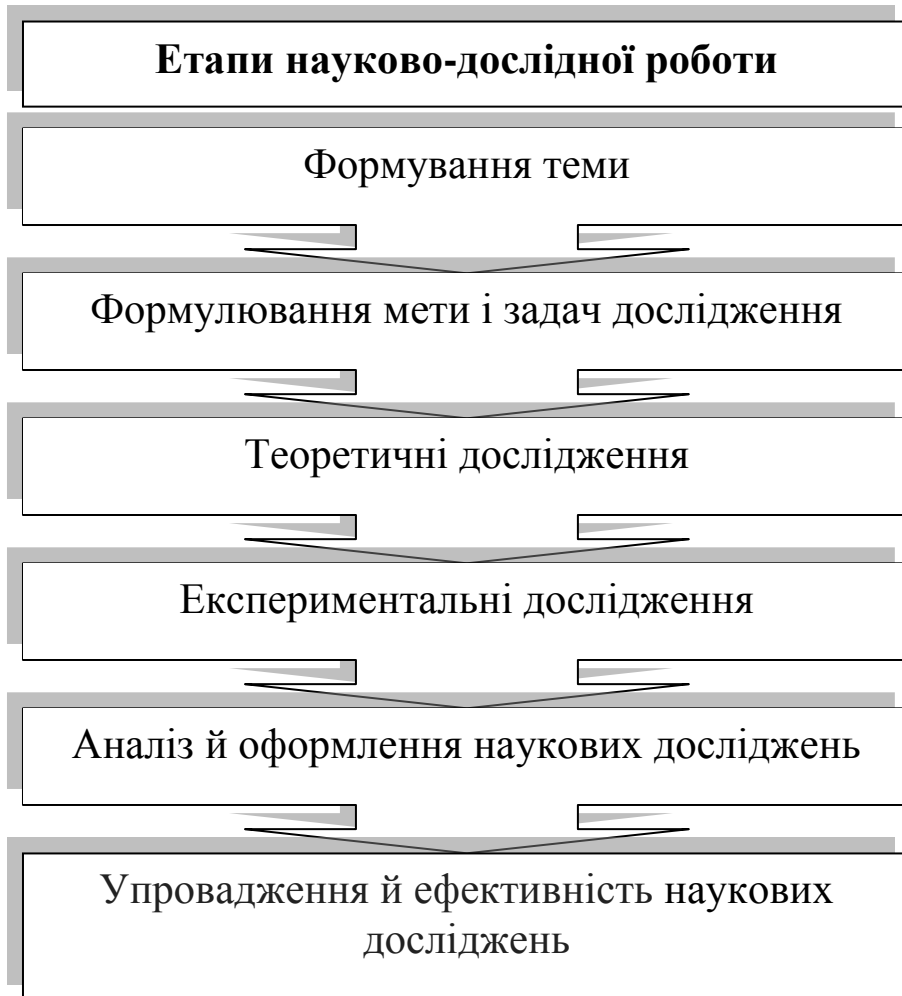

Рис. Д. К 1. Етапи науково-дослідної роботи

Мовні конструкції, які використовують у наукових працях для виконання функції зв'язку між реченнями

Мовна функція	Лексичні засоби		
Причина та її наслідок, умова та наслідок	(і) тому, тому, що		
	оскільки		
	з чого звідки	виходить	
	внаслідок		
	у результаті		
	на основі вище означеного, на підставі вказаного вище		
	у зв'язку з цим		
	згідно з цим		
	у цьому випадку		
	за таких умов		
	у такому випадку		
	(а) якщо (ж) ..., то ...		
	що	свідчить	
		вказує	
говорить			
відповідає			
дає можливість			
дозволяє			
сприяє			
має значення			
Часове співвідношення та порядок викладення	спочатку насамперед, у першу чергу		
	першим наступним попереднім	кроком	
	одночасно, у той же час,		
	поруч з цим, поряд з таким		
	попередньо, вище, раніше		
	ще раз, знову		
	потім, нижче, після цього		
	згодом, далі, пізніше		
	по-перше, по-друге і т.п.		
	зараз, нині, у цей (на цей) час, до цього часу		
	у минулі роки, останнім часом, останнього часу		
	на закінчення, зрештою, нарешті		
Зіставлення та протиставлення	але, втім, а проте, та, однак, зрештою		
	як ..., так і ...; так само, як і ...		
	не тільки, але і (й)		
	порівняно з; якщо ..., то ...		
	на відміну, навпаки, на противагу		
	аналогічно, таким чином, також		
	з одного боку, з іншого боку		
у той час, як; разом з тим			
Доповнення або уточнення	також і, до того ж, при цьому, разом з тим		
	окрім (більше)	того	
	понад		
	особливо, а надто		
Посилання на попередній або наступний	тим більше, що		
	у тому разі, у випадку, тобто, а саме		
	як було	сказано	
		показано	
		доведено	
відзначено			

	отримано	
	знайдено	
	встановлено	
	згадано	
	виходячи з міркувань	
	як підкреслювалось, вказувалось вище	
	згідно з цим	
	відповідно до цього	
	відповідним чином	
	у зв'язку з цим	
	у зв'язку з вищевикладеним	
	цей, що розглядається, вищевказаний і т.п.	
	такий, подібний, аналогічний, відповідний, такого типу, такого виду, схожий на ...	
	багато з них, один з них, деякі з них	
	наступний, деякий, надалі, подальший, дальший, другий	
більшість, більша частина		
керуючись положенням		
Узагальнення, висновок	дослідженням встановлено	
	як наслідок	
	таким чином, отже	
	у результаті, у кінцевому підсумку	
	звідси, з цього	витікає
		виходить
		стає зрозумілим
		очевидно
	це	дозволяє зробити висновок
		дозволяє дійти висновку
зводиться до такого		
свідчить		
переконує		
на закінчення, і нарешті		
Ілюстрація	наприклад; так, як приклад; для прикладу	
	прикладом може слугувати (бути)	
	такий же(наприклад)	
	у випадку, для випадку	
	про те може свідчити; що очевидно	
Введення нової інформації	розглянемо такі випадки	
	зупинимось детально на ...	
	основні переваги цього методу полягають ...	
	деякі додаткові зауваження ...	
	декілька слів щодо перспектив дослідження ...	
	наведемо декілька прикладів	

Мовленнєві помилки

Неправильно	Правильно
Вірна відповідь, вірно визначено...	Правильна відповідь, правильно визначено (вірний присязі, вірний українському народові)
Згідно чинного законодавства	Згідно з чинним законодавством
У відповідності з планом роботи...	Відповідно до плану роботи...
Задачами трудового колективу є...	Завданнями трудового колективу є...
Напрямки виховання...	Напрями виховання...
... наступні завдання	... такі завдання
...в якості громадського інспектора	...як громадський інспектор <i>або</i> громадським інспектором призначено
Не використовуються прийоми...	Не використовують прийоми...
Тематична перевірка відбулася	Тематичну перевірку було проведено
Питання контролюються з боку адміністрації	Адміністрація контролює питання
У 2014 році	2014-го року
У 2013-2014 році	Упродовж (протягом) 2013-2014 року
При виконанні..., при проведенні..., при виявленні... (та інші віддієслівні іменники)	У разі виявлення... Під час виявлення... Якщо виявлено (виявили)... У процесі виявлення...
Вуз, ВНЗ, вузівський	Виш (представники вишів, з вишами тощо), інститутський, університетський...
Сфера утворення	Сфера освіти
Замісник директора	Заступник директора (як посада, а не як заміщення цієї посади на певний термін)
Мероприємства	Заходи
У залежності від...	Залежно від...
Підвищити якість методичної роботи через участь педагогів у семінарах, круглих столах, конференціях...	Підвищити якість методичної роботи завдяки (або шляхом) участі педагогів у семінарах, круглих столах, конференціях...

Основні формули розрахунків валових витрат на реалізацію програми (проекту тощо)

1. Оплата енергоносіїв:

Електроенергія: *вартість 1 кВт/г * потужність однієї лампочки * кількість лампочок * кількість годин на день * кількість робочих днів*

Електроенергія ЕОМ: *вартість 1 кВт/г * кількість машин * норма витрат електроенергії за 1 годину * кількість годин на день * кількість днів*

Електроенергія ксерокс, принтер: *вартість 1кВт/г * кількість машин * норма витрат електроенергії за 1 годину * кількість годин на день * кількість днів*

II. Амортизаційні відрахування:

Знос комп'ютерів: *балансова вартість комп'ютера * річна норма амортизації : 12 місяців у році * термін використання комп'ютерів (місяців) * знижувальний коефіцієнт * кількість комп'ютерів*

Знос ксерокса: *балансова вартість ксерокса * річна норма амортизації : 12 місяців у році * термін використання ксерокса (місяців) * знижувальний коефіцієнт * кількість ксероксів*

Знос принтера: *балансова вартість принтера * річна норма амортизації : 12 місяців у році * термін використання принтера (місяців) * знижувальний коефіцієнт * кількість принтерів*

III. Канцелярські видатки

(Папір офсетний, роздрукування матеріалів, придбання канцелярських приладів, заправка картриджа, заправка ксерокса)

IV. Видання авторських програм, методичних доробок тощо

V. Преміювання педагогів

VI. Оплата праці викладачів вишів (лекції, виступи)

VII. Поточний ремонт і заправка ксерокса, картриджа

VIII. Оплата енергоносіїв, канцелярських витрат

Умови реалізації комплексно-цільової програми (проекту тощо)

Існують різні класифікації умов:

1) по відношенню до суб'єкта – об'єктивні, суб'єктивні, об'єктивно-суб'єктивні (слід зазначити, що частина науковців не погоджується з таким розподілом, оскільки вважає, що зовнішня причина – це умова, а внутрішня – фактор);

2) за напрямками оптимізації діяльності – нормативно-правові, організаційні, педагогічні, психологічні (психолого-педагогічні, організаційно-педагогічні), інформаційні, матеріально-економічні (фінансові), соціальні (соціально-економічні), науково-методичні, валеологічні (санітарно-гігієнічні, біологічні) тощо.

Наведемо приклади умов.

Соціально-економічні умови:

- усвідомлення ситуації, що склалася на ринку освітніх послуг, урахування побажань батьків щодо змісту і спрямованості навчально-виховного процесу;
- визначення перспективної стратегії розвитку відповідно до існуючих умов;
- пошук можливостей багатоканального фінансування навчального закладу;
- упровадження гнучкої системи сплати за навчання з урахуванням особливостей сім'ї та обдарованості учня;
- установлення диференційованої оплати праці відповідно до рівня професіоналізму працівників;
- посилення матеріально-технічної бази, комп'ютеризація навчального закладу.

Науково-методичні умови:

- упровадження поліваріантних форм підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- запровадження інтерактивних форм і методів організації пізнавальної діяльності школярів, інформаційних технологій;
- налагодження стосунків і співпраця з аналогічними навчальними закладами як в територіальному освітянському просторі, так і поза його межами;
- залучення до навчально-виховного процесу представників вишів;
- створення інформаційного забезпечення для уможливлення переходу навчального закладу до роботи в інноваційному режимі (поповнення бібліотеки науково-методичною літературою, передплата широкого кола відповідних періодичних видань, користування мережею Інтернет).

Організаційно-педагогічні умови:

- уведення тієї чи іншої посади;
- уточнення функціональних обов'язків посадовців;
- удосконалення науково-методичної роботи з учителями, змісту підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації вчителів з питань... (відповідно до предмету дослідження);
- вивчення перспективного педагогічного досвіду з означеної проблеми тощо.

Морально-психологічні умови:

- розвиток мотиваційної сфери вчителів та учнів;

- формування готовності до... (самовдосконалення, саморозвитку тощо);
- розроблення системи морального й матеріального стимулювання вчителів й учнів;
- установлення певних пільг (кому, за що);
- урахування результатів діяльності для...;
- особиста підтримка керівника тощо.

Рівні готовності до науково-дослідницької діяльності

Рівень готовності	Показники
Дуже низький	Характерний для слухачів з відсутнім інтересом до науково-дослідницької діяльності. Основний мотив виконання наукової роботи — необхідність отримати оцінку. Серед цих слухачів більшість з низьким, іноді із середнім рівнем розвитку творчих можливостей. Вони мають середній, іноді достатній рівень знань і не прагнуть знати більше, не володіють технологією дослідження і викладом матеріалу. Дослідницьку діяльність вважають за непотрібну
Низький	Відрізняє слухачів, які проявляють певний інтерес до окремих проблем, до певного питання; мають середній розвиток творчих можливостей, поверхнево усвідомлюють сутність проблеми. Ініціатива організації наукового дослідження належить викладачеві. Слухач припускається помилок в логіко-змістовному викладанні дослідження, не завжди поєднує процесуальну й логіко-змістовну сторони. Бажання займатися науковою роботою майже відсутнє. Виклад результатів дослідження реферативний
Достатній	Передбачає наявність інтересу до наукової роботи, високого або середнього розвитку творчих можливостей, знання сутності науково-дослідницької діяльності, без самостійного виявлення всіх її характерних ознак; добре володіння більшістю дослідницькими і деякими загальнонауковими вміннями, намагання єдності процесуальної і логіко-змістовної сторін під час добирання форм і методів організації наукового дослідження; невміння самостійно планувати наукове дослідження у зв'язку з недостатньою компетентністю. Для цих слухачів характерно бажання стати дослідником. Виклад матеріалу реферативно-аналітичний, іноді творчий
Високий	Передбачає потребу в науково-дослідницькій діяльності, високий рівень творчих можливостей, знання суті науково-дослідницької діяльності й уміння самостійно виявляти всі її характерні ознаки, володіння дослідницькими та загальнонауковими вміннями, знання основних форм і методів організації науково-дослідницької діяльності; досягнення єдності процесуальної та логіко-змістовної сторін під час добирання форм і методів науково-дослідницької діяльності; визнання соціальної ролі дослідницької діяльності дуже важливою в становленні нашого суспільства. Для цих слухачів характерний творчий стиль, роботи творчого рівня

Література

1. Безлюдний О. І. Магістерська робота у педагогічному вузі: Посіб. для студ.-магістрантів / О. І. Безлюдний, Л. Є. Ковальов, Ю. М. Краснобокий. — Київ : Наук. світ, 2000. — 117 с.
2. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання : (ГОСТ 7.1—2003, ІДТ) : ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. — Чинний з 2007—07—01. — Київ : Держспоживстандарт України, 2007. — 47 с.— (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи) (Національний стандарт України).
3. Ганін В. І. Методологія соціально-економічного дослідження : навч. посіб. / В. І. Ганін, Н. В. Ганіна, К. Д. Гурова. — Київ : Центр учбової літератури, 2008. — 224 с.
4. Довідник здобувача наукового ступеня : Зб. нормат. док. та інформ. матеріалів з питань атестації наук. кадрів вищої кваліфікації // Упоряд. О. І. Церков; за ред. Р. В. Бойка. — 3-тє вид., випр. і допов. — Київ : Бюлетень ВАК України, 2006. — 69 с.
5. Дудченко А. А. Основы научных исследований: Учеб. пособие / А. А. Дудченко, Я. А. Дудченко, Т. А. Примак. — Киев : Знання, 2000. — 24 с.
6. Загвязинский В. И. Идея, замысел и гипотеза педагогического исследования / В. И. Загвязинский, Л. Ф. Закирова // Педагогика. — 1997. — № 2. — С. 9—14.
7. Количественные методы в дидактике / И. П. Подласый, И. В. Распопов, И. Л. Рейнгард, Г. М. Рюмин. — Днепропетровск : ДГУ, 1988. — 76 с.
8. Кожухова Т. В. Основы психолого-педагогических исследований : наук. посіб. для наук. працівників, слухачів факультетів підв. кваліф. / Т. В. Кожухова, Л. Г. Кайданова, В. В. Шпалінський. — Харків : Вид. НФаУ, 2002. — 240с.
9. Кузнецов И. Н. Научные работы: Методика подготовки и оформления / И. Н. Кузнецов. — Минск : Амалфея, 1998. — 272 с.
10. Максименко С. Д. Теорія і практика психолого-педагогчного дослідження / С. Д. Максименко. — Київ : НДП, 1990. — 240 с.
11. Максименко Ю. Б. Методический аппарат экспериментально-психологических исследований: методология выполнения дипломных работ / Ю. Б. Максименко, А. С. Никулина. — Донецк : Изд-во ГИПО ПРУ, 1997. — 80 с.
12. Образцов П. И. Методы и методология психолого-педагогического исследования / П. И. Образцов. — Санкт-Петербург : Питер, 2004. — 268 с.
13. Основні вимоги до дисертацій та авторефератів // Бюлетень Вищої атестаційної комісії України. — № 2. — 2000. — 74 с.
14. Піддубна Л. П. Основы научных исследований : опорний конспект лекцій для студентів спеціальності «Менеджмент організацій» / Л. П. Піддубна, О. О. Заїкіна. — Київ, 2002. — 121 с.
15. Сидоренко Е. В. Методы математической обработки в психологии / Е. В. Сидоренко. — Санкт-Петербург : Речь, 2002. — 350 с.
16. Статистические методы в педагогике и психологии / Дж. Гласс, Дж. Стенли ; [пер с англ. Л. И. Хайрусовой]. — Москва, 1976. — 296 с.
17. Цехмістрова Г. С. Основы научных исследований : навч. посіб. / Г. С. Цехмістрова. — Київ : Слово, 2003. — 240 с.

*Хлебнікова Таліна Миколаївна
Гречаник Олена Євгеніївна*

**ПІДГОТОВКА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
зі спеціальності 073 «Менеджмент («Управління навчальним
закладом», «Менеджмент і адміністрування»)**

*Навчально-методичний посібник
для викладачів, слухачів ІПКП, студентів університету*

Відповідальний за випуск — Григораш В. В.

Підписано до друку 18.11.2016. Формат 60x84 1/16. Спосіб друку – ризографія.
Ум. др. аркушів – 2,4. Тираж 100 прим.
Друк. ФОП Томенко Ю. І.
м. Харків, пл. Руднева, 4.
